

6. Пиджаков А. Ю. Д. И. Менделеев и таможенный тариф 1891 года / А. Ю. Пиджаков, А. В. Татаренко // Ученые записки Санкт-Петербургского имени В. Б. Бобкова филиала Российской таможенной академии. – 2008. – № 3. – С. 17-22.

7. Савченко М. М. «Рациональный протекционизм» Д. И. Менделеева и таможенно-тарифная политика в России в конце XIX – начале XX вв. / М. М. Савченко // Экономический журнал. – 2002. – № 2. – С. 23-28.

8. Сычев В. Система дел Менделеева / В. Сычев [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.strf.ru/science.aspx?CatalogId=222&d_no=17807

Анотація

У статті проведено дослідження наукової спадщини відомого російського вченого Д. І. Менделєєва у контексті його економічних поглядів. З'ясовано, що за своїми переконаннями вчений був протекціоністом та виступав за митний захист російської промисловості. Визначено, що однією із причин митної війни між Росією та Німеччиною стало запровадження розробленого Д. І. Менделєєвим у 1890-1891 роках протекціоністського митного тарифу. Встановлено, що наслідком митної війни стало укладання взаємовигідного десятирічного договору про торгівлю та мореплавство між Німеччиною і Росією та запровадження поміркованих митних тарифів.

Ключові слова: Д. Менделєєв, митний тариф, торгова війна, експорт, імпорт, Російська імперія, Німеччина.

Аннотация

В статье проведено исследование научного наследия известного русского ученого Д. И. Менделеева в контексте его экономических взглядов. Выяснено, что по своим убеждениям ученый был протекционистом и выступал за таможенную защиту российской промышленности. Определено, что одной из причин таможенной войны между Россией и Германией стало внедрение разработанного Д. И. Менделеевым в 1890-1891 годах протекционистского таможенного тарифа. Установлено, что следствием таможенной войны стало заключение взаимовыгодного десятилетнего договора о торговле и мореплавании между Германией и Россией и введение умеренных таможенных тарифов.

Ключевые слова: Д. Менделеев, таможенный тариф, торговая война, экспорт, импорт, Российская империя, Германия.

Annotation

The article studied the scientific heritage of the famous Russian scientist D. I. Mendeleev in the context of his economic views. It is shown that in their beliefs scientist was protectionist and favored the customs protection of Russian industry. Determined that one of the causes of the customs of war between Russia and Germany was developed by introducing D. I. Mendeleev in 1890-1891 years protectionist customs tariff. Is established that the consequence of customs of war was the signing of mutually beneficial ten-year treaty of commerce and navigation between Germany and Russia and the introduction of moderate of customs tariffs

Key words: D. Mendeleev, tariff, trade war, exports, imports, Russian Empire, Germany.

УДК 006.5:658

Славіна Н.А.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій і адміністрування,
Подільський державний аграрно-технічний університет

СИСТЕМНЕ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ

Постановка проблеми. В аспекті міжнародних і національних трансформаційних процесів одним із найважливіших стратегічних питань реформування економіки та поступального розвитку Української держави є визначення перспективних напрямів управління виробництвом, зокрема управління якістю продукції.

У сучасних умовах успіх підприємств багато в чому залежить від виваженої політики їх керівництва. Ринкова економіка ставить підприємства в досить жорсткі умови конкурентної боротьби, в якій переможуть ті, у кого продукція за якісними характеристиками переважатиме продукцію конкурентів. У цих умовах управління якістю стає одним із визначальних аспектів загального управління підприємством. Для задоволення споживчого попиту, налагодження планомірного випуску продукції в обумовлені строки, зниження її собівартості, визначення прийнятної для покупців ціни, яка

б відшкодовувала витрати виробників, сприяючи одержанню максимальних прибутків, необхідно досягти належного рівня якості продукції, підтримувати та постійно працювати над його підвищенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню проблем якості відведено важливе місце, що підтверджено наявністю наукових робіт таких вітчизняних вчених, як В. І. Бойка, В. Н. Зимовця, М. М. Ільчука, М. В. Калінчика, О. А. Козак, Т. Л. Мостенської, М. К. Пархомця, П. Т. Саблука, В. І. Топіхи, О. М. Шпичака та багатьох інших.

Провідними вітчизняними та зарубіжними вченими розкрито широкий спектр теоретико-методичних питань управління якістю продукції, проте за сучасних умов розвитку економіки, зокрема аграрної сфери, окремі напрями цієї діяльності залишаються недостатньо дослідженими. Тому постає потреба у вирішенні проблем, пов'язаних із удосконаленням існуючого механізму управління якістю.

Постановка завдання. Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка рекомендацій щодо принципів формування і функціонування систем якості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Практика сучасного управління якістю продукції вже вкоренилася у свідомість і переконання споживачів та виробників стосовно того, що конкуренція підприємств – це конкуренція їхніх систем управління. Адже підприємство з належною системою якості та наявністю сертифікату якості, виданого авторитетним сертифікуючим органом, має високий імідж на міжнародному ринку [3].

Для того, щоб задовольнити вимоги споживачів, які постійно підвищуються, система управління якістю на підприємстві повинна створюватися і функціонувати на основі наукових принципів. Основоположним з них є функціонування системи управління якістю як органічної складової частини всієї системи управління підприємством. Вона, безумовно, не може діяти окремо, без взаємозв'язку, взаємодії зі всіма іншими системами в межах менеджменту підприємства. Окрім вказаного при розгляді системного підходу до управління якістю можна керуватися низкою загальносистемних принципів (рис. 1).

Рис. 1. Сучасні принципи менеджменту якості

Джерело : побудовано з використанням ідей Л. С. Кириченка [3, с. 151]

Відображення перелічених принципів у політиці підприємства у сфері якості стосовно окремої системи управління нею повинно мати чітко сформульований характер залежно від специфіки його діяльності загалом і в системі управління якістю зокрема.

Система управління якістю має охоплювати такі етапи життєвого циклу продукції: маркетинг, пошук і вивчення ринку, проектування та розроблення, планування та розроблення процесів, закупівля, виробництво, перевірка, пакування та складування, збут і продаж, монтаж і здавання в

експлуатацію, технічна допомога й обслуговування, експлуатація, утилізація або вторинна переробка. Важливою умовою виготовлення високоякісної продукції є врахування її якості на кожному з етапів життєвого циклу за наявності сучасної техніки та технології, висококваліфікованих кадрів, методів контролю і вимірювань, а також основної мети здійснення цієї діяльності – максимальне задоволення потреб споживачів та одержання прибутку.

В сучасних умовах підприємства повинні орієнтувати свою діяльність не на виробництво великого обсягу продукції, а на потреби споживачів, які можуть бути задоволені лише високоякісною продукцією [7]. Підприємства розробляють чітку стратегію дій, для того щоб вироблені товари та послуги мали великий попит на перспективу.

Перш ніж запровадити систему управління якістю на підприємстві, необхідно з'ясувати її роль у загальній стратегії. Вивчення смаків, уподобань і потреб споживачів і, відповідно, – конкурентоспроможності продукції дає змогу розробити маркетингову стратегію. Стратегія технічного розвитку базується на наявних активах і техніко-технологічному потенціалі підприємства. Надзвичайно важливою є стратегія налагодження співпраці підприємства з постачальниками, адже високоякісні матеріали та різні їх складові повинні відзначатись високою надійністю. Також необхідно запроваджувати стратегію раціонального управління персоналом, адже ефективність системи управління залежить насамперед від виконавців, їхньої здатності підвищувати рівень своїх знань, перекваліфіковуватися, що значною мірою впливає на формування якості продукції. За допомогою розробки стратегії управлінського та фінансового обліку здійснюється аналіз витрат, пов'язаних із плануванням, забезпеченням і поліпшенням якості продукції. Основна увага та значні зусилля керівництва мають бути спрямовані на впровадження стратегії якості підприємства. Сукупність розглянутих стратегій підприємства здійснюють визначальний вплив на його загальну стратегію. Тому при розробці та впровадженні системи управління якістю необхідно враховувати передусім найважливіші стратегічні напрями діяльності підприємства.

Система управління якістю, що відповідає вимогам МС серії 9000, є індивідуальною й унікальною, вона сприяє вирішенню проблем і виконанню планів щодо поліпшення роботи конкретного підприємства. Якщо керівництво підприємства позитивно сприймає впровадження системи якості, то зразу ж приймається рішення щодо вибору органу сертифікації. «Критеріями при цьому є: кількість країн, де визнається виданий ними сертифікат; куди експортуватиметься вироблена продукція; вартість сертифікації, імідж органу сертифікації. Отримання сертифікату є похідним відносно впровадження системи управління якістю продукції. Гарна система управління у підприємстві є ефективною, коли виготовлена продукція одразу ж знаходить свого споживача, а підприємство – прибуток, тоді сертифікація стає лише формальною справою» [4].

Згідно з ДСТУ ISO 9001–2001 «Системи управління якістю. Вимоги», організація повинна встановити, задокументувати, впровадити та підтримувати систему управління якістю і постійно поліпшувати її результативність згідно з вимогами державного стандарту [8]. Організація визначає процеси, необхідні для управління системою якістю та їхнє застосування на всіх рівнях організації, визначає послідовність та взаємодію цих процесів, визначає критерії та методи, необхідні для забезпечення результативності функціонування цих процесів та управління ними, здійснює моніторинг, вимірювання та аналіз цих процесів, вживає заходів щодо досягнення запланованих результатів та постійного їх поліпшення. На керівництво покладається розробка документації, необхідної для впровадження системи управління якістю. Документація повинна містити чіткий і загальнозрозумілий виклад завдань у сфері якості; настанови з якості; протоколи якості; перевірені методики у відповідності ДСТУ ISO 9001–2001 та всі інші потрібні, належним чином оформлені документи, необхідні для забезпечення ефективності функціонування усіх процесів, а також прийняття раціональних управлінських рішень.

Згідно з ДСТУ ISO 9000–2001, будь-яку діяльність, для якої використовують ресурси для перетворення входів на виходи, можна розглядати як процес. В основі системного управління лежить сучасна філософія системи якості, що відповідає вимогам TQM та має за основу процесний підхід. Модель системи управління якістю, яка базується на процесному підході зображено на рис. 2. Управління якістю відповідно до ДСТУ ISO 9000–2001 включає в себе планування, контроль, забезпечення та поліпшення якості. Планування якості – це складова частина управління якістю, зосереджена на встановленні цілей у сфері якості і на визначенні операційних процесів та відповідних ресурсів, необхідних для досягнення цілей у сфері якості. Контроль якості – складова управління якістю, зосереджена на виконанні вимог до якості. Забезпечення якості – це складова частина управління якістю, зосереджена на створенні впевненості в тому, що вимоги до якості буде виконано. Поліпшення якості – складова управління якістю, зосереджена на збільшенні здатності виконати вимоги до якості [1].

Сучасний етап системного управління якістю продукції характеризується планомірним переходом від філософії всезагального управління якістю – Total Quality Management до філософії загального управління. Перехідний етап характеризується появою інтегрованих систем управління

(ІСУ). ІСУ відповідає таким міжнародним стандартам: ISO серії 9000, ISO серії 14000, стандартам OHSAS 18000, стандарту SA 8000.

Рис. 2. Модель системи управління якістю, що базується на процесному підході
Джерело : побудовано з використанням ідей С. В. Пономарьова [5, с. 51]

Вчені та практики світу наполегливо працюють над розробкою універсального стандарту, який містив би нормативні вимоги до усієї системи менеджменту підприємства, включаючи фінансовий та інвестиційно-інноваційний менеджмент, управління персоналом, існуючими ризиками та загрозами, менеджмент комунікацій. Прийняття такого стандарту ознаменує завершення перехідного етапу TQM до загального управління. Досвід підприємств, які досягли високих результатів, свідчить, що шлях до успіху обов'язково лежить через забезпеченість якості. З огляду на це, якість продукції є найважливішим фактором підвищення рівня життя населення, його економічної, соціальної і екологічної безпеки [2; 6].

Висновки з проведеного дослідження. Прискорений розвиток економіки, швидкоплинність інтеграційних процесів, а також посилення конкуренції на світовому ринку постійно висувають нові вимоги до виготовлених товарів і систем управління якістю підприємств. Тому основним завданням вищого керівництва має бути опрацювання заходів щодо впровадження в свій арсенал сертифікованої системи якості, що в свою чергу забезпечуватиме високий рівень довіри у споживачів і підвищить ефективність діяльності підприємств.

Бібліографічний список

1. Дудар Т. Г. Економічні проблеми поліпшення якості сільськогосподарської продукції / Т. Г. Дудар. – Л. : Світ, 1991. – 156 с.
2. ДСТУ ISO 9000-2001. Держстандарт України. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2001, IDT). – К., 2001. – С. 3.
3. Кириченко Л. С. Основи стандартизації, метрології та управління якістю / Л. С. Кириченко, Н. В. Мережко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 445 с.
4. Петренко В. А. Управління якістю на підприємстві : [навч. посібник] / Петренко В. А., Левченко О. М., Шубін Є. С. – Кіровоград : КДТУ, 2002. – 262 с.
5. Пономарев С. В. Управление качеством продукции. Инструменты и методы менеджмента качества / С. В. Пономарев и др. – М.: РИА «Стандарты и качество», 2005. – 248с.
6. Процюк Н. І. Системне управління якістю продукції як фактор ефективної діяльності підприємств / Н. І. Процюк // Аграрна наука і освіта. – 2005. – № 5. – Т.6. – С. 148-150.
7. Фатхудинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации : [учеб. пособие] / Р. А. Фатхудинов. – М. : Изд-во Эксмо, 2004. – 544 с.

8. Шаповал М. І. Менеджмент якості : [підручник] / М. І. Шаповал. – К. : ТОВ «Знання», 2003. – 476 с.

Анотація

У статті висвітлено теоретичні аспекти управління якістю продукції, розглянуто основні тенденції нових підходів до управління якістю. Досліджено розвиток систем управління якістю продукції, а також обґрунтовано принципи формування і функціонування систем якості та необхідність їх впровадження в практичну діяльність вітчизняних підприємств. Доведено, що основним завданням вищого керівництва має бути опрацювання заходів щодо впровадження в свій арсенал сертифікованої системи якості, що в свою чергу забезпечуватиме високий рівень довіри у споживачів і підвищить ефективність діяльності підприємств.

Ключові слова: системне управління, якість продукції, система якості, стандарти, ефективність.

Аннотация

В статье отражены теоретические аспекты управления качеством продукции, рассмотрены основные тенденции новых подходов к управлению качеством. Исследовано развитие систем управления качеством продукции, а также обоснованы принципы формирования и функционирования систем качества и необходимость их внедрения, в практическую деятельность отечественных предприятий. Доказано, что основным заданием высшего руководства должна быть проработка мероприятий по внедрению в свой арсенал сертифицированной системы качества, что в свою очередь будет обеспечивать высокий уровень доверия у потребителей и повысить эффективность деятельности предприятий.

Ключевые слова: системное управление, качество продукции, система качества, стандарты, эффективность.

Annotation

The theoretical aspects of quality management of products are reflected in the article, the basic tendencies of the new going are considered near a quality management. Investigational development of control system by quality products, and also grounded principles of forming and functioning of the systems of quality and necessity of their introduction, in practical activity of domestic enterprises. It is well-proven that the basic task of top management must be working of measures on introduction in the arsenal of the certificated system of quality, that in same queue will provide the high level of trust for users and promote efficiency of activity of enterprises.

Key words: system management, quality of products, system of quality, standards, efficiency.

УДК 339.924:330.111:4(477)

**Олейнікова Л.Г.,
к.е.н., зав. відділом фіскальної політики,
податкових та митних платежів,
ДНУ «Академія фінансового управління»
Міністерства фінансів України,
Бобришева К.І.,
Запорізький національний університет**

СТРИМУЮЧІ ЧИННИКИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Євроінтеграція в умовах міжнародного економічного сьогодення України є головним і актуальним зовнішньополітичним пріоритетом, а також основою перспективної стратегії економічного, соціального та політичного розвитку України наступного десятиріччя. Розвиток політичного діалогу між нашою державою та Європейським Союзом лежить у площині впровадження Україною Стратегії інтеграції до ЄС, а також укладання угоди про партнерство та Плані дій у рамках Європейської політики сусідства, саме ці головні домовленості мають сприяти посиленню співпраці між Україною та ЄС. Також свідченням значного посилення взаємодії нашої держави з ЄС є врегулювання питань зовнішньої та політики безпеки в рамках ухвалення Євросоюзом рішення про приєднання України до позицій та заяв Євросоюзу з регіональних проблем і питань міжнародного життя.

Таким чином, вже в умовах сьогодення Україні надано право бути складовою частиною могутнього механізму ЄС та користуватися положенням країн-кандидатів Європейської економічної